

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Zur pseudepigraphischen Literatur insbesondere der geheimen Wissenschaften des Mittelalters

Steinschneider, Moritz

Berlin, 1862

Rabbi Tanchum Jeruschalmi. Arabischer Commentar zum Buche Josua.

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9737

RABBI TANCHUM JERUSCHALMI

DIRECTOR DER LUISENSTÄDTISCHEN REALSCHULE

ARABISCHER COMMENTAR

HEREN

ZUM

O. W. GROHNERT

BUCH E JOSUA.

EHRENTAGE

ZUM ERSTEN MALE HERAUSGEGEBEN

SEINER

VON

FÜNF UND ZWANZIGJÄHRIGEN ANTSCHÜBRUNG

TH. HAARBRÜCKER.

ALS ZIEHEN

No. 2. der ersten Sammlung der „Wissenschaftlichen Blätter aus der
Veitel Heine Ephraim'schen Lehranstalt (Beth ha-Midrasch)“ in Berlin.

ÜBERREICHT

Berlin 1862.

Gedruckt bei Rosenthal & Co.

VOM HERAUSGEBER

RABBI TANCHUM JERUSCHALMI

ARABISCHER COMMENTAR

ZUM

BUCH JOSUA

VON ERSTEN MALE HERAUSGEBEN

VON

TH. HAARBRÜCKER.

No. 2. der ersten Sammlung der „Wissenschaftlichen Blätter aus der
Veiel Heine Ephraim'schen Lehranstalt „Beth ha-Midrash“ in Berlin.

Berlin 1862

Verlag von Neumann, Neudamm & Co.

DEM

DIRECTOR DER LUISENSTÄDTISCHEN REALSCHULE
IN BERLIN

HERRN

O. W. GROHNERT

ZUM

EHRENTAGE

SEINER

FÜNF UND ZWANZIGJÄHRIGEN AMTSFÜHRUNG

ALS ZEICHEN

DER HOCHACHTUNG UND DANKBARKEIT

ÜBERREICHT

VOM HERAUSGEBER

DER

DIRECTOR DER FABRIKSTÄDTISCHEN REALSCHULE

IN BERLIN

HERRN

O. W. GROHNERT

SEIN

EHRENTAFEL

BEI

EINE UND ZWANZIGJÄHRIGEN ANSTEHUNG

ALS BEWEIS

DER HOCHSCHÜTZUNG UND DANKBARKEIT

DRINGEND

1891

VOM HERAUSGEBER

Vorwort.

Der Abdruck des nachfolgenden Commentars beruht auf der ursprünglich für Schnurrer angefertigten Durchzeichnung der Oxforder Handschrift (*Cod. Pocock. 314*; s. *Uri, catalog. p.16* und *Steinschneider, catalogus librorum hebraeorum in Bibl. Bodlej. Berol. 1852-60 p.2666 ff.*), von der ich bereits in meinem „*R. Tanchumi Hierosolymitani commentarii in prophetas arabici specimen. Halis 1842*“ p.XIII ausführlicher gesprochen habe. Das ebendasselbst gegebene Versprechen den noch ungedruckten Commentar zum Buche Josua herauszugeben, erhält durch diese sich günstig darbietende Gelegenheit seine freilich etwas späte Erfüllung. Der beigelegte, nach einer Photographie gemachte Holzschnitt (S. 30 der Durchzeichnung) giebt ein getreues Abbild des Codex und zeigt ausser Anderem, was für die Geschichte der hebräischen Palaeographie (der Codex ist nach der Unterschrift im J. 1380 geschrieben, s. l. l. p. XI), von Interesse sein dürfte, dass die Buchstaben כ und ך (das arabische ك und خ vertretend) ך u. ך, ן u. ן, ן u. ן, ן u. ן, ן u. ן, an einigen Stellen auch כ u. ך nicht zu unterscheiden sind. Ich habe für den Druck die Umschrift ins Arabische gewählt, weil dadurch die erklärten Textworte sowie die herangezogenen Parallelstellen deutlicher hervortreten. Im Uebrigen ist der Abdruck so getreu als möglich; auch die augenscheinlichen Schreibfehler in der Vocalisation und sonst sind, wo sie leicht erkennbar sind, beibehalten, oder in einer Parenthese () hinzugefügt worden; die rechtwinklige Klammer [] enthält die Ergänzung eines fehlenden oder nicht erkennbaren Buchstaben oder Wortes, wie sie mir der Sinn zu erfordern schien. Leider sind ausser einigen ausgefallenen oder falsch gesetzten Punkten (S.9, Z.14 l. سر; S. 18, Z. 6 l. وبعد; S. 23, Z. 15 l. الحركه; S. 24, Z. 18 l. وفي; S. 27, Z. 19 l. جبل; S. 28, Z. 16 l. بهذا; und S. 31, Z. 10

l. اضيف) einige sinnstörende Druckfehler stehen geblieben, die ich zu entschuldigen bitte. S. 2, Z. 12 l. كمصاحبته; S. 6, Z. 1 l. الافعال; S. 7, l. Z. u. S. 8, Z. 3 l. האבן; S. 8, Z. 11 l. תכרימ; S. 13, Z. 12 l. نقل; S. 18, Z. 11 l. الحجارة u. Z. 3 v. u. l. ויסחבל S. 22, Z. 16 l. وعو; S. 24, Z. 3 l. משה u. Z. 5 v. u. l. المشهورة; S. 11, Z. 18 ist wohl statt يكن besser يبلان zu lesen u. ebenso S. 31, Z. 8 v. u. für كل واحد [بل] das richtige كل واحد an die Stelle zu setzen. Die am Rande, zum Theil von fremder Hand hinzugefügten Verbesserungen (צח) u. Varianten (נא) beweisen, dass die Oxforder Abschrift auf der Vergleichen wenigstens einer anderen Handschrift ruht.

Was den Commentar selbst betrifft, so giebt er für die bis jetzt noch ganz unbekanntem Lebensumstände *Tanchum's* keine weitere Aufklärung, als dass aus seiner Erklärung über die נרונים S. 20 zu Jos. 9, 27, aus seiner Angabe über מרון S. 27 zu Jos. 11, 5 und aus seiner Auffassung des השירור S. 28 zu Jos. 13, 3 zu schliessen ist, dass er selbst wenigstens einige Zeit in Syrien u. Aegypten gelebt hat. S. 7, Z. 7 citirt er בן ננאה; S. 25, Z. 7 in der längeren Auseinandersetzung über Jos. 10, 12 das كتاب دلالة الحاييرين von *Maimonides*. Ausserdem dürfte seine freie Stellung zum Talmud, Targum und zur Tradition überhaupt, sein scharfes Urtheil über *Midrasch Rabboth* zu *Numeri* 14 S. 29, Z. 13 und über *Onkelos* S. 13, Z. 10, seine Behandlung des *K'ri* u. *K'tib* von Interesse sein. Auffallend ist noch, dass er für das נמלחו in Jes. 51, 6 schreibt, was nach der vorangegangenen Erklärung nicht Schreibfehler sein kann. Der von *Steinschneider l. l.* angeregte Zweifel, ob *Tanchum* einen Commentar zum Pentateuch, von welchem bis jetzt nichts aufgefunden ist, wirklich geschrieben habe, erledigt sich durch die Angaben S. 6, Z. 7 v. u.; S. 13, Z. 6.

Weiteres spare ich mir für die mit ausführlicheren Erörterungen zu versiehende deutsche Uebersetzung auf, welche die nächste Sammlung dieser Blätter enthalten wird.

Haarbrücker.

ספר יהושע.

ויהי אחרי מות משה אליהו אחר מزیדה עלי אחר הדברים
האלה מן غیر زیاده معني لَعَدَّ יְיָ رسوله لان معني العبودية
امتثال مراسم المولي وهذا هو معني الرسالة **אֲשֶׁר הִדְרֹךְ**
معناه دوس ودرس ومثله دورכו נחוח ומן עذا قيل וחברו דרך
ای تبييدون درسا لان ذلك مصدر لَكُمْ بְתַתּוֹ אנذغمت
نون נחן الثانية في التا ولذلك كانت مشددة **מִחֲמַדְקָר** اصله
מן המדבר ووقفه الاخرى في الميم عوضت عن التشديد الواجب
لانذغام النون لما كانت الها عندهم لا تقبل التشديد وقد بينا
كثيرا مثله في الجزء الاول **הַיּוֹם הַגָּדוֹל** **מִבּוֹא הַשָּׁמֶשׁ** ای الذي في
جهة مغيب الشمس لانه غربي **אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל** واما **ים המלח** فهو
شرفيها لذلك عين **הַיּוֹם הַגָּדוֹל** يدل علي الجهة التي هو فيها **לֹא**
אֶרְפָּךְ مع كونه في المعني مثل **ולא** **אעובך** فهو من **חזוק** هو (*sic*) **הרפה**
كانه يقول لا ارخي يدي عنك بل امسكك بقوة واعضدك علي
طريق المجاز **אל תסור ממנו** حقه **ממנה** عن **الחורה** المذكورة في
قوله **לשמור לעשות** **ככל החורה אשר צוך משה** **עבדי** **לكن** **جا** **معناه**
عن **الضوي** **الذي** **هو** **مذكر** **او** **عن** **اضمار** **ספר** **الذي** **يقول** **عنه**
في **الفסוק** **الآخر** **لا** **ימוש** **ספר** **חורה** **ואו** **תשקול** **فيه** **معني** **التعقل**
ومعني **النجاح** **اللازم** **عن** **التعقل** **ومعني** **النظر** **والتطلع** **والتامل**
ومقارنته **هنا** **للفظ** **הצלוח** **يدل** **علي** **انه** **مرادف** **له** **في** **المعني** **אל**
תערוץ **لا** **تهرب** **وهو** **من** **معني** **الهيبة** **مثل** **הוא** **מוראכם** **وهוא** **מעריצכם**
ואל **חת** **من** **ذوات** **المثلين** **اعني** **مثل** **יהו** **חת** **אלהים** **תראו** **חת**
ومعناه **الكسر** **والاندقاق** **ويستنعار** **للذعر** **والفرع** **مثله** **لا** **יראו** **عود**
ولا **יחוו** **لا** **יחת** **אפרים** **בעוד** **שלושה** **ימים** **مثل** **בסוף** **ای** **بعدها**

ك[ما يقول] بعد قليل ويحيى موكبها شلשה ימים שקט [המנשה]
الها بدل يا النسبة لانه اسم علم والاعلام لا تعرف
بالها كما بان في الجزء الاول تعبرو חמושים משדודי
الحومش اي الخاصرة من ويحرو על החומש وكذلك חלוקים تعبرו
اي محزمين الصلب من מחלצוך יצאו רק יתנה יין אלהיך עמך
כאשר הנה עם משה רק وان كان شرحه هنا لكن فليس
هو استثننا لما تقدمه وشرط فيه فانه لا يشرط علي
شخص امر ليس هو بيده لان ذلك شرط مفسوخ لذلك
كان من ضراير الشرط الثابت علي راي الفقه ان
يكون ثاني שיכול לקימו فاذا انما قصدهم بهذا القول
الدعا له معناه لكن نسال الله ان تكون عنايته
مصاحبة لك كما مصاحبته له والمعني ان يكون دوامه
علي ملاحظة الجناب الالهي وثباته علي ملازمة بابه والحضور
بين يديه كثبات משה وحضوره ليلزم عن ذلك دوام
العناية به كما كانت مع משה وابتداعهم ברק في الدعא
كابتداعهم באך ايضا في قوله אך יקם יין אלה דברו ימרה אה
פוך معناه الخلف مثل והמה מרו ועצמו מריחם את פי لكن
هذا ثقيل بزيادة الها ماضيه המרה ومستقبله יהמרה فحذفت
الها ونقلت حركتها الي اليا لتدل عليها ולא ישמע אה
דברוך معناه قبول لا سماع مثل נעשה ונשמע הרש לאמר
سرا ومثله ויחרשו כל הלילה اي تساررو وتزرو في امره
ومثله אל חרש על רעד רעה لا تضمر את הארץ ואה ירחו كانت
ירחו في جملة הארץ و[انما] نكرها بكونها كانت في
المنعة بازا ساير البلاد בית אשה זונה غريبة نازعة كما
قيل عن يפתח והוא בן אשה זונה اي غريبة من عشيرته كما
قالوه כי בן אשה אחרת אחת לחפור את הארץ לייחשו ويستقصو
عن امر البلد لان الحفر كشف شي مستور ويحפרו ממטמונים

وهو مصدر وأما لفتح فروح فهو اسم طائر سمي كذلك
لنقره في الفواكه أخت شني האנשים והצפנה قد بينا في الجزء
الأول من هذا الكتاب أنه مثل وحتمנים בפשוה העץ وبيننا أيضا
كثيرا مما هو جمع يخبر عنه بلفظ الفراء مثل
أخت הספרים ויקראהו ויאמר בני גד ויבוא עד חברון وغيرها كثير
لأنه في مصدر أي حين غلق الباب عند ما اظلم
الوقت כי השינום فانكم تلحقوهم בפשוה העץ يريد
بعصي הפשחה والاولون אל יזידוה נון ويقولו פשחן وهو يريد
هنا الكتان الغير منقوص על המקערה מואצ המעادی
أي المواضع المبسوطة الما التي يمكن خوضها אחרי
כאשר יצאו الکاف مزידה يريد אחרי אשר יצאו ومثله כאשר כונן
להשחית يريد אשר כונן להשחית והיא עלתה עליהם يريد אליהם [מת] ^ל
והחפל על יזי يريد אל יזי השמחה לכך על עבדי [] لاخر אל
עבדי וכי נמוגו כל יושבי הארץ ماجו واضطربו ومنه והנבעות החמוגנה
وهو معتل العين والنون في نמוגו لانفعال אף אשר הזכיש اصله
יבש والیا فا الفعل مثل הודיע من ידע وكذلك كل
فعل فاه یا اذا زيد في اواله عا הפעיל لانت الیا وابدلت
בואו في الاكثر וימים לקבני אנדגمت نון נמס في الميم
وهو انفعال ذو مثلين وحقه נמסס ימסס فحذف احد المثليين
استخفافا كما علمت ومعناه הרובان ולא קמה עוד רוח
ما ثبتت مثل וקמה בדרך ממלכת ישראל כי יזי אלהיכם הוא אלהים
באומר כי ידענו כי יזי אלהיכם أي تحققنا عظمته مما
سمعنا من قدرته אף אקמה أي علامة صحیحة محققة
נפשינו החזיקם למוח أي نفرקם بنفسنا جزا لما فعلت
لكن بشرط אם לא חגודו אח דברינו یعنی أن انتم بقيتم
علي كتمان امرنا كأنهم خشوا أن تقع الحيلة عليهم
في اخذ الميثاق ثم يغمز عليهم بعد ذلك أو يكون

ذلك حيلة علي مسكهم خارج عن منزلها ويمكن ان يكون
ذلك عن الامام المذكورة اي انكم ان اخبرتم بهذه
العلامة فربما يفعلها غيركم ايضا ولا يمكننا حينئذ تخصيصكم
فلكون ابريا من جهة اليمين والاول انسب لانه لم يقل
انهم بينوا لها تلك العلامة وهي תקוח חוט השני الا بعد
ذلك תָּקַח וְיִאָמַר חסד ما يتفضل به في تخليص كل من
يوجد معها عفو جاعها وامنح تخليصها هي التي استحققت
ذلك بحسب واجب كما خلصتهم بعد החלון مثل
من החלון وهو כוונה ومثله וישקף אבימלך בעד החלון והתרגום
قال من حركا בקיר תחומה اي في جانب السور עד שוב הרודפים
مصدر اي الي رجوعهم ואחר תלכו לדרככם ثم تمصون
مثله אחר ובניה ביחד קדמו שרים אחר נגנים משדין ثم مطרנים
משבועתך הנה מושג הוא لان שבועה מונת באלה את תקנת
חוט השני مجموع خيوط القرمز من יקוו המים وقيل ان خيوط
الابريس نفسه يسمى كذلك لانه مجموع من خيوط
كثيرة كالشعر وقد قيل لخيط المساحة الذي يقيس
به البنا קו המדה עד שבו הרודפים يريد עד אשר שבו ועברו ויבאו
اي ועברו אח הירדן את כל המוצאות ما صادفهم من الامور
اي ما جرا لهم כי נתן יוי בגדינו כי עאנא בענא (sic) قد וישקם
הושע בקור ויסעו מהשטים بضمير הוא وكل העם او ان ויסעו متصل
مع ויבאו עד הירדן הוא וכל בני ישראל ויהי מקצה שלושת ימים עו
قوله اولا בעוד שלשת ימים אחם עברים באלפים אמה במדה هذا
الكاف للتحقيق لا للتقريب لقوله במדה ومثله כחצות
הלילה הנה ארון הברית אדון כל הארץ لم يعني عن הארון
انه ארון כל הארץ بل معناه ארון הברית אשר הוא ברית ארון כל
הארץ مثل והנבואה עודד הנביא اي והנבואה אשר נבא עודד הנביא
او נבואת עודד وربما كان הברית معرفة في موضع נכרה

والتقدير ارون برית اרון כל הארץ وقد بين هذا اخيرا في
قوله نشאי اרון יוי ארון כל הארץ فالضمير في اרון כל הארץ
عن الحق تع لا عن الازרון יד אהרן طور وهو اسم ثاني
غير مشتق من شي ومثله נצבו כמו נד נוולים נושאי הארון הברית
الها في הארון زائدة او يريد הארון ארון הברית מלא על כל גדוהיו
حافته ولا واحد له في النص הרחק מאוד מאדם העיר
מکتוב באדם لان قد قدمنا ان الميمر والبא من احرف
בזמנה وانهم يعوضو كثير بعض ببعض مثل והנחר כבשר
ובלحم وغيرها مما بيناه فكان ثم من يقراه ببא
ومن يقراه بميمر فحذف الابدع في المعني وكري بالاقرب من
المعني כהנה הנהן منعاه حقا من معني כן בנוח צלפחד
דוכוח ای في حقيقة وسطه ومثله ايضا ממעב רגלי הכתנים
הבין وان كان בחרק ניאמר יוי אלה יהושע לאמור קחו לכם מן העם
שנים עשר אנשים וג معناه وكان قد تقدم امر الله ليهوشع
بکیت וכیت وذلك عند ما اتاه الامر בעבור הירדן
وانما تاخر في التدوين ليذكر عند الحاجة اليه وهو
قوله انه لما انقطع اليرדן قال יהושע לישראל ما كان امر به
وهو קחו לכם מן העם וג ويزيد ذلك بيانا قوله انه كان
قد عياهم من قبل بقوله ויקרא יהושע אל שנים העשר איש
אשר הבין מבני ישראל وايضا امره להם אול ועתה קחו לכם וג
وان كان لم يبين هناك لما ذا اتكالا علي تبينه
هنا وقد بينا مثله كثيرا في الجزء الاول من هذا الكتاب
אשר נהרו מימי הנהן لما انقطع الماء او من اجل انقطع الماء
مثل אשר עשתה מפלצת אשר עשה רוד את הישר חלוצי הצבא עברו
قیل מתגרדין من חלוצי שד וقیل מחזמין ای משدודי
الחלצים التي هي المحازم او الصلب كما تقدم בעלות
הכותנים יפרא בעלות ועما واحد ועלוח مصدر لذلك دخلت

عليه الباء والكاف ولذلك لم يقل كعلوحت لان الافعال
لا تدخل عليها هذه الاحرف كما بينا نطقو בפוח רגלי
הכונים نون الاصل اندغمت في شدة التاء وهذه النون
للافعال ومعناه القلع والنشل مثل משם אחקנך וوزנה נחנו
מרעה אחד التي اندغمت فيه نون נתן אשר ישאלון בניכם
اذا سألو وقد علمت ان حروف المعاني تتغير معانيها
كثير حسب المواضع التي تاتي فيها آت יר יוי כִּי תוקה הִיא
قدرة الله انها عظيمة למען יראתם את יוי אלהיכם כל תמים
ماضي في مكان مستقبل يريد למען תיראון وقد بينا مثله
كثير ולא הִיהָ יָם עוד רוח למ יבץ فيهم روح اى قوة
תרבות צורים سكاكين حادة ان كان הרבות (sic) غير
مضاف فيكون جمع הרבה بالتانيث بالها لا جمع הרב لان
جمع הרב הרבות במקצועت הרא وان كان הרבות مضاف הרבות (sic)
فيكون سكاكين حدة ومثله אף חשיב צור הרבו חדה سيفه
اى حاد سيوفه ومواضيعها ومثله في ايقاعهم הרב علي
السكين قوله ויעש לו אהוד הרב ועלי המוסי ايضا في
قوله קח לך הרב חדה הער הגלבים ושוב מול את בני ישראל שנית
قيل ان יהושע كان قد تولا خنانتهم اولا במסר علي يد
מושה حين امרו بقوله וכל ערל (cod. עגל) לא יאכל בו ولم يذكر
ذلك في النص لان كثير من النصوص لا يبين اوله الا من اخره كما
بيننا في صدر الكتاب في قول עליעזר وايضا في שלח לך אנשים وايضا
مثله שאול שאל האיש לנו ולמולדתינו وهذا لم يبين اولا وكذلك
את צפורה אשת משה אחר שלוחיה ولم يبين اولا ارسالها وكذلك
היטיבו אשר דבירו (sic) נביא אקים להם وغيره كثير كذلك قيل ان
قوله وهنا שנית دليل علي انه قد فعل ذلك مرة اخرى قبلها ولم
يلزمه ان يكون ذلك بيده بل بامرء مثل בכר הירדן יצקם המלך
او יבנה שלמה وغيرهما والاقرب ان يكون معني שנית عن

المختونين اعني اسرائيل اي انهم اختتنوا اولاً عند خروجهم
من مصر ولم يعودوا يختتنوا في البرية فكانت هذه الكرة ثانية
من الاولى ثم بين ان القوم الذين ختنهم يهوشع ثم الاولاد
الذي تولدوا في البرية واما اللذين خرجوا من مصر فكانوا
مختونين فقوا اذا شئت مثل يوسف *(sic)* شئت هو لكנות احد
سائر عمو الذي يعني به افتكاك ثاني لاناولة اسرائيل ممصرين
וזה הדבר אשר מלך יהושע قدרה בן גנאח ואלה האנשים ولو كان
كذلك لما صح بعده ان يقال كل העם היוצא ממصرים אז ليس
هم المختونين فاذا قوله וזה הדבר انما هو اخباري بالسبب
الذي لاجلة امر بالختانة هنا فكان تقديره ועל זה הדבר اي
ولهذا ما جتنهم وهو ان كل העם היוצא *(sic)* וג' מתו במדבר
ثم علل كون يلزم من هذا ان يختنوا فقال כי מולים היו כל
העם היוצאים וכל העם היולדים במדבר בדרך כצאחם ממصرים לא מלו כי
ארבעים שנה הלכו וג' ואח כניהם הקים החכם אותם מלך יהושע וג' وربما
كان تقديره וזה דבר מضاف بغيرها ومعناه وهذا امر اللذين
ختنهم יהושע اي وهذا شرح حالهم כי מולים היו مختוניين
وهو معتل العين وحقة ممולים وزن פעולים مثل על פי אבשלום היתה
שומה ונכוחה היום גלוהו את הרפה מצרים دحرجت עار مصر والمعني
اولته واران القلفة كما قيل لايش אשר לו عدלה כי הרפה היא לנו
وقيل انه يريد ما عيروهم به حين خروجهم من عندهم
وهو قول פרעה لهم ראו כי רעה נגד פניכם وكانو مترجييين
عظيهم ورمادهم طال ما كانوا مترددين في المدبر والان
فقد زال ذلك ووصلهم אל המקום *(sic)* המנוחה והנחלה وقد وهم من
فسر גלוהו كسفت مثل גלה לא הגלה فان القياس يدل في
גלוהו انه من نوات المثليين مثل סבותי זמותי בונו לנו ولو كان
معتل اللام من גלה לكان גלוהו مثل והיה כאשר דמותי כי אלוך
גלוהו אח ריבי فالاصح ان شرح اللفظة دحرجת من וגללו את האפן

والدليل علي صحة هذا تسمية المكان دلل مثل وغللחיד מן
הסלעים كذلك قال بعده ויקרא שם המקום הווא גללל فثبت
ان شرح גלוחי את חרפת מצרים מן ויגל את האפן גולו אלי אבן גדול
الذي معناه حرجة ومن ذلك الوقت اسي الموضوع دلل
كما اسي גבעת הערלות لاجل الختان בעבור הקרן غلة
البلد وחרג' דגן עבודה מוקרתה הפסח מצות וקלוי זבח הפסח انما
هو في يوم اربعة عشر فكان اكلهم מצות وكلوي يوم חמשה عشر
الذي هو اول يوم العيد كما قال ממחרת הפסח וצאו
כל צבאות יוי وذلك كان يوم חמשה عشر غد ليلة القرين فاذا ليس
هذا دليل علي بدو عيد الاسبوع الذي هو يوم تقريب
عומר החנופה وهو السادس عشر ثاني يوم العيد وايضا ان تحريس
الחדش انما هو في غلاتنا بان نزرع في بلادنا ونحصد كما قال
وبقصدكم (sic) את קציר ארצכם لان המצות المتعلقة بالغلات
كلها معلوقة بما نزرعه نحن وما نستغله لا بما ناخذه من الاعداء
علي حكر النهب واخذ القوة لان البكורים والפיאה والמעשר
وما يشبهها لا تلزم الا من غلاتنا الذي نزرعه نحن وهذا بين
وكذلك عומר החנופה فاذا لا دليل من هذا النص لا من اللفظ
ولا من المعني لا لنا ولا لمن يخالفنا ممن ينكر النقل שלופה ביד
مسלولة واصلها الخلع שלף איש נעלו واستعير للظهور والكشف שלף
ויצא נעוה ומنه يقولو זל שלפי קציר ای ما يثبت بعد الحصاد הלנו
אפה אם לפרניו هل انت عون لنا لنصرتنا او لنصرة اعدانا وهذا
يدل ان من الملائكة في العالم العلوي من لة تخصيص لنصرة
ملة دون غيرها كما تبين في دניאל في قوله מיכאל שרכם وايضا
שר מלכות (sic) יון وغيره وكما قالو في ויאבק איש עמו ان ذلك
اشارة للملاك الموكل بملة لاشو في الوجود من العالم العلوي
فكان جابة له אני שר צבא יוי עחה באחי ای حالة صدرت من
الجناب الالهي حسب استعدادك الوقتي فهذا بلا شك اعلا

رتبة من الامر الشامل لكلامه الذي كانه طبيعي لها لذلك
استعظم יהושע امره فسقط بين يديه علي الارض وعكذا جا
الامر ايضا في דניאל فتسمية דבריאל مشتق من דבר واما
מויכאל فنفي لكل صفة كما نبسط ممن معناه في مكانه ثم
امر יהושע في ذلك الوحي والادراك النبوي بالدوام علي
التنزيه والانسلاك من الجسمانية لكي تقوى به العناية كما
قصدوا منه ישאל علي ما تبين في ما تقدم بقوله קמ יהיה יוי
الوحيد עמוך כאשר היה עם משה فقال ان יהושע امتثل ذلك
ויעש יהושע כן لكنه بين ان مرتبته دون مرتبة משה في الانخلاع
من الجسمانية لان משה ارتفع عن الجسمانية الظاهرة وقواعها
الغليظة ثم عن القوى النفسانية اللطيفة ولم يبق الا
عقل صرف لذلك قيل له של דעליך מעל דגליך واما יהושע فقيل
له של דעליך لان نبوته بواسطة ملاك كساير الانبيا لا كنبوته
משה التي هي פא אל פא من غير واسطة وهذا سر كبير جسرنا
عليه وافهم الاشارة فيه وايضا ان משה قيل له כי המקום אשר אחז
עומד עליו אדמת קדש הוא واما הנה فقيل קדש הוא ولم
يذكر אדמת فذلك بحسب علو مرتبة משה وتبريها
عن كل مثال מכسوس او מתخيل فافهم סרה ויריחו סוגרה
فاعلة اي مانعة من الخروج وמסוגרה مفعولة من البنية
الثقيلة بالتشديد مثل מושברה اي منغلقة مانعة من الخروج
منها وممنوعة من الدخول لذلك شرح اللفظتين في قوله
אין יוצא ואין בא וסבתם את העיר مثل וסבתם اي تحيطو بها
كما كان סבנו דברים مثل סבנו בכח אפרים מקיף את העיר
מصدر من כי הקיפו ימי המשחה اي تدور حولها שבעה שופרות
היוכלים יובלים الكباش وكذا فسروه الوايل קורין לדבר יובלא
ولما امر بضرب القرن في سنة الخمس للعرية سمي
السنة يובل كقال כי יובל הוא (*sic*) كما قيل יום חרועה אי

يضرِب فيه حرّوعه وהָיָה במְשׁוּךְ בקֶרֶן היּוֹבֵל מעֲנֵה שרַב הצֶרֶן
والاصل مد وجذب واستعير للحشر والجمع لך ומשכת בהר חבור
אי אجمع واحشر وربما كان أيضا بالقرن ان يضرب
به فياجتمعوا اليه وقيل ان منه אל חמשכני עם רשעים לא
תחשרני معهم ולא תاجمعני مع عصبتهم علي
معني אל האסוף עם חטאים נפשו וקוֹל הנֶסֶךְ במְשׁוּךְ היּוֹבֵל המִזְבֵּחַ
יעלו בהר فهو اختصارا والمعني בקרן היוכל ונִפְלְאָה הזֹמַתָּה הַעֵינִי
סְחַפְתָּהּ فِي מְקָנָהּ ויֹאמְרוּ אֵלָּה הַעֵם עֲבָדוּ וְסָבוּ אֵת הַעֵינִי הוּ
מכתוב ויאמרו فالمקרו عن יהושע الذي هو الامر والمכתוב
عن الرسل او المناديه الذي امرهم יהושע ان יעלמו
בבְּיַמֵּי ישְׂרָאֵל או אֲנִי יהושע קָל ללְדַשׁוּאִים והֵם קָלוּ ליִשְׂרָאֵל
ושְׂבָעָה כְּהַנִּיחַם (sic) נשאים שבעה שופרות היוכלים قيل انهم לזיים
واسميو כהנים من معني تقدمهم قدام الازרון
והחלוץ הולך לפני הכהנים يعني المشددين او المجردين للقتل
והמאסף הולך אחרי הארון ساقה العسكر كما قيل מאסף
לכל המחנות واسمي كذلك لانه يندمج اليه كل من
انقطع من المتقدمين הלוך והקוע مصادر زنة رزוא
ושוב אכול ושחה בעלות השחר مصدر لذلك دخلت عليه
الكاف كما قدمنا וסבו את העיור במשפט הזה כהזה
السيارة והנה העיור הרם היא וכל אשר בה אי تنتزهوا عنها
ولا تشغلو انفسكم بالمكسب بل تلتفوها جميعها
تنزه منكم عن المال وطاعة لله الذي اسلمهم في
يدكم مع شدة جبروتهم ومنعه بالחרם باحزن
سعي منكم بامر ليس هو مقدره بشر ثم اوصاهم
بحفظ ركب الزונה وكل من عندها علي ما سبق
اليمين لها جزا لفعلها الخبير مع رسلهم כי
החבאתה את המלאכים אשר שלחנו ועברתם אותה תفضחותه وقيل

تعطّبونہ وعلیٰ ہمّس העירָהּ الها الاخيرة بدل אל كما بينا
امثالها אִישׁ נָדָדָּוּ قبالته ای من الممكن الذي كان
فيه ثم قبالة ولم يحتاج ان يدور لمكان آخر لان السور
جميعه سقط ووقع ولم يبق منه مكان يمنع
الصعود منه دون غيره וַיָּבֹאוּ הַנְּעָרִים הַמְּרֻגְלִים לִישׁ עִמְ
מבין لان قد قال عنهم ולשנים האנשים המרגלים ואיضا
וישלח יהושע בן נון מן השמים שנים אנשים لكن العبرانيين يسمون
للنذر ولو للشيوخ قيل عن يوسف وهو بن ثلاثين سنة وسم احنو
نذر עברי וענ יהושע ומשרחו יהושע בן נון נذر לא ומוש وهو حينئذ
قد ناهز الستين وרחبعם בן اثنین وأربعين سنة وقيل عنه
רחبعם היה נذر ורך לבב كما يبين في דברי הימים נָבֹנוּ אֹצֵר
בית יי המעני באוצר לרגל אֵת ירחו מעناه الجساسة مثل שנים
אנשים מרגלים واصله من الطوف في البلد والتفتيش عن
احوالها وحال اهلها وحصونها وعساكرها وغير
ذلك وقريب منه لا חלך רבול בעמד הגמאל (sic) والكاف من
احرف זִנְכָּוּ وقيل ان العطار اسمي رובل من سعيه وظوفه في
البلد ليبيع بضاعته انكح رובل نيرة العطار فالجميع من
רגل וישבע יהושע ثقيل متعدي وان لم يكن في اللفظ من عمر
المحلفين لكنه ظاهر ان المعني اح העם او אח ישראל ونحو ذلك
בַּזְכוּרוֹ יִסְדָּנָה (sic) يبدأ في الاساس יצִיב דְּלֶהֱיִהּ יַקְיִימֵם האبواب
وذلك عند اتمام العبارة انا لم يبق سوى نصب الابواب
ان (اي?) من حيث ان يبدأ في العبارة لا يفرغها حتي يفرغ
كل من عنده וַיִּמְעְלוּ בְּנוֹי יִשְׂרָאֵל מִעֵל [בחרם] ירید بعض
בני ישראל مثل ויקבר בערי גלעד ای بعضها كانه قال
באחת מערי גלעד לזכ עין עזא البعض وقال ויקח עכן
בן ברמי واسباه في דברי הימים עכר בלרא لكن ذلك
فصاحة ليطبق عليه עוכר ישראל בְּאֵלֶפֶים אִישׁ או כְּשֵׁלֶשֶׁת

אֲלֵפִים אִישׁ עֲדָה הַכַּפֹּת לַתְּקָרִיב לַאֲחִיקָה כִּמָּה בֵּינָה
فِي صَدْرِ الْكِتَابِ أَل (sic) הַנִּגַּע שְׁמֹה אֵת כָּל הָעֵם לֹא תִּתְעַבְּרָם
وهو ثقيل مشدد لذلك كان فا الفعل مفتوحا وحركة
حرف الاستقبال בשוא ואם فتح عين الفعل فلاجل الحرف
الحلقي وهو متعدي والخفيف منه ذاتي مثل
לֹא יִעַף וְלֹא יִגַּע בְּשִׁלְשִׁים וְשִׁשָּׁה אִישׁ תַּחֲקִיף לֹא תְּקָרִיב לָנֶהְיָ
عدة محصورة עד הַשְּׁבַרִים قيل انه اسم الموضع الذي
وصلت هزيمتهم اليه كما قيل כי נשברו לפניו וזו ולפני מחניהו
אי انهזמו واصله الكسر لان لولا كسرتهم لم ينهزموا
وكذلك בהביאי שברך כגוים על ארצות אשר לא ידעם אי מנהזמיק
ההרביעין (אלא הארבין cod.) وقوله על ארצות [י]ריד אל مثل על
עברי אוב יריד אל עברי וימים במוזר המחדר لان المكان مرتفع
فمسلكه بالقياس الي قاصده صعودا وبالقياس الي الخارج
منه انحدارا וימים ללב העם ויהי למים تغيي في لينة
[1]وبهم وشدة ما لحقهم من الخوف والزعج لان اليبس
يوجب الشجاعة والاقراس والقساوة والرطوبة بالصدد ونون
نمם اندغمت في شدة الميم وهو انفعال ذو مثلين كما
تقدم למה העברת (sic) העביר את העם הנה את הירדן معناه الجواز
مثل אל העברנו את הירדן והעביר مصدر ואם העברת ففعل ماض وكان
واجبه تحت الها والعين סגול פגא בפחח וחטף في العين وأبقيت
الها علي الكسر لكن بالצארי علي غير قياس كما شد
כלו (sic) בחכה העלה الذي حقه סגול لانه فعل ماض פגא بفتحין
ايضا ולו הואלנו ונשב אمله יאל والها للثقیل والואו بدل اليا التي
هي فا الفعل مثل הודענו من ידע הושבנו מן ישב لكن הודענו
והושבנו متعدية مثل הודע את ירושלים הושב את אביך ואת אחיך
והואלנו ذاتي ومعناه الامعان في الشئ والتماדי فيه والاصطبار
ومثله הואל וקח (sic) כברים אי اصطבר واعتدا وخذ اكثر مما طلبت

ومثله في الاصل والمعني هنا ناهي الاله في الحديث بل يي اي قد اعنت
وتوغلنت وكذلك ويال مשה لشبته انا اله اي لما طال المكث
والاقامة عنده فازوجه ابنته واما الחרنوم فقال في الاله هو اله
كعق اسنوي مثل الرب من معني التكثير وشرح في ويال مשה
واي مשה من معني الارادة ولم اعلم له في ذلك اشتقاق
كما بينت في اول الكتاب لان ابراهيم لم يعتذر علي
مبدو السؤال بل علي التجسس والتردد والتماهي والاطالة
وكذلك مשה لم يصاهر يهو الا بعد طول الاقامة عنده بعد
اختبار كل واحد منهما لصاحبه وقد بينا من كلام
انكلوس واطلاعه علي حقايق المعاني ما وصلنا الي معرفته منه
والذي لم نذكره منه اكثر ولعل لم يكن غرضه
ما علمناه من قوله او ان معه فيها فقل شرح عليه ومن معني
الاله هو اله فني بي هو اله الهج ابري او وמה תעשה לשמך הגדול
قيل من تعطف (العطف) سوانا من يوحد اسمك ويعترف
بقدرتك وقيل اي شي تفعل لاسمك المعظم عند
عولاء (الاله) الامر اذا لحقنا الذل والاقماع بعد ان
نسكننا لاسمك وعرفنا اننا شعبك وانك ناصرنا وغيائنا فينسبو
التقصير لقدرتك لجهلهم انا نحن السبب في ما جرا
علينا من العقوبة كما قال مשה عم (لا اله) (cod.)
وايمرو بل الهيم אשר שמעו انا שמעך لاامر مבלתי יכולت يي וג وكل
تעשה في המקרא בסגול الا اربعة هذه واحدة منه ام تعשה
עמנו רעה وقول חמר לאמנו אל תעשה אה הנבלה הזאת وفي שמעל
בן נתניה כי שקר אתה דובר אל תעשה (sic) واطراد الباب علي
الاسגול חבנה תקנה ونحوها وربما كان حرف الجميع لاري
كما ان الامر منها لשה لكن لما كان الاسגول اخف
فنقلوها اليه وهذه الاربعة وما يشبهها بقيت علي الاصل
وربما كان الوجهين في الباب جايزين יתם יבבו יתם כחשו

هذه اللفظة معناها ابدا انكار مثل لا كحشو ولا
تسكرو كحشو بيو ويأمرؤ لا هو انكروا وجوده وجسوده
كقده آتة دةم واطمرفم التكمدهو لمؤثر معناه استعداد لا تقديس مثل
الحقدشو لمؤثر واكلحم بشر ولذلك سمو من اعد نفسه للفجور
انثي او ذكر كدشه وكده ومن اعد نفسه للتنزيه والشرف والكمال
الحقيقي كدوش ومكده وقيل عن تنزيه النفس عن الرذائل
وامتثال الفضائل كدوشم تديو (تدو. cod) وقالو او (?) كدوشم مضمون
وكذلك ولا تهورو آخري لكبكم (للكبكم. cod) وآخري عونيكم و
ويؤحم كدوشم لآلهيكم آشر يلقدهو يوي ويلقد عقهن بن كرمي معناه قبض
ومسك وتعلق (وتلعق. cod) ومثله يلكر بفا بني شوم نآ كدو لوي آلهي
يشدال اي اكرو امره إقن لو آدرة اي قد [ك]ما فعلك بيد[ن]
يديه مما اوجب العطب ليشدال وليس احتياجة الي الاقرار[ا] الا
لاجل يشدال حتي يتحقق عندهم ان الله مطلع الجزايات
محافظ علي الهفوات (التفويات?) معاقب علي ايسر الزلات ليحذرو
علي انفسهم من مثلها لان لو قتله علي الدورل من غير
اقرار كان يبقا في الاوهام (*) من ذلك امر ما لعل
وقوع الدورل عليه بان اتفاق لا بجرم تقدم منه
آمنه آندتي كطآتو حقيقة مثل وغم آمنه آخوتي كح آبي هو
من اصل آمونه آومن ومنه استعملو عقيب كل بركة وكل دعا وطلبة
آمن وتكون أيضا بمعنى ثبات ودوام مثل ونامن بيحد ومملكحد
زنة ونكرب بعل الحبح فعل مستأنف بدخول الواو إقوآة إقوآة عشيآو
كناية عن شرح قوله من قول المدون ثم عاد بين حكاية
قول لכן نفسه فقال وآرا בשلل و هو مكتوب وآرا
بشلل[ل] علي الاصل رآه فحذف الها تخفيف وقرى وآرا
آدرة شنعر كسا صوف واصله مثل بآدرة شعر وزيدت النون

الوهم ذآ In marg. *)

تفخيم مثل شبعناه بنين وغير ذلك ولشון זהב אהרן سببية وقوله
أحد صفة للشون وسمية السببية لشون مجازا כחוק האהלי אליה
زايدة لانه يريد بحد اهل ومثله והחציו אל מול הר עיבל وكذلك
قيل في ما بعد והנה טמונה באהליו وقوله והכסף תחתיה يعني
ان الأدرت التي هي مؤنثة ויציקום לפניו ויז اصل هذه اللغة لصب
المایعات ויצק שמן אשר יצק מים ויצקו על העולה واستعيرت
لصب المسكويات (*) للطرح واللقا على الارض ولو شي غير مایع
مثل هذا ויציקום לפניו וי وهو فعل ثقيل وثاوه مندغم في عينه
وهو الصاد واما ויציקו את הארון فان معناه וצינו ای نصبوه
وأوقفوه من ויצג את המקלות ويقال انه مبدل منه من
זיכך מוא (sic) בערתנו בערתך וי ای كما فصحتنا يفصحك
الله ومن هذا اسمي في دברי הימים עכר كما بينا واسمي
المكان لعمر עכור كما قال על כן קרא למקום ההוא עמק עכור
وقوله אל (sic) עמק עכור وذلك لم يكن اسمه قبل هذه القصة
معناه المعروف الآن ب עמק עכור لان تدوين القصة بعد
وقوعها ضرورة وكذلك القول في גלגל ונבעת הערלות كما تقدم
ومثله في هذا سوا قول الكتاب ויבאו עד נחל אשכול
ثم بين بعده سبب هذه التسمية بقوله למקום ההוא
קרא נחל אשכול וג וירגמו אהיו קל ישראל אכן ای באבן وهو اسم
النوع مثل ויהי לו שור וחמור וישرفו אותם כאש ان كان لכן
داخل في الجمع المشار عنهم بقوله אותם فيكون قتله بالحرق
وفي الكلام تقديم وتأخير وقد بينا جواز ذلك عندهم ان
لا معني في ان يحرق من قد رجم ومات وانما رجم بعد حرقه
وذلك ليس عقابا له بل ليجعل عليه رجم يكون تذكرا للاعتبار
كما قال ויקמו עליו גל אבנים גדול עד היום הזה עלי انه قد قيل

لأنها تصير حنيد مایعة ויצק לו ארבע (In marg. al. man.)*
טבעות זהב ثم استعيرت

אן למ ירجم سوى لکن صاحب الذنب فقط لا בנוو ובנותיו ושורו
וחמורו וצאנו الذي لم يخطو لقول النص لا זומחו אבות על בנים וג
איש בחטאו זומח فقول النص וישרפו אותם באש ויסקלו אותם באבנים
אן الاشارة فيه عن الادرث ولشון הזהב والاکספים الذي اخذهم
والذي يظهر لي ان هذا ليس من الاحكام التي يلزم عليها
القتل من החורה فيكون داخل في قوله لا זומחו אבות על בנים וג
בלי هذه فصیح غرة (גר. cod.) وحکم فيها באمر الاهی حکم غریب
عن احكام الشريعة للاعتبار والارتداع وهذا جاری علي حکم
הוראת שעה كما فعل אליה في التقريب في غير الموضوع
المختص للتقريب لضرورة وقنية وقيل ايضا ان اولاده واعله
استحقوا القتل معه لكونهم علموا به وسترو عليه
ولم ينكرو ذلك علي (?) نحو قول الاوائل זל מי שיש בידו למחות
ואינו ממחה הוא נחפס בעון שום לך אורב כמיין עד התיקנו אותם
מן העיר מענה الخلع والقلع والسל مثل ונחוק וכרות والنون
مندغمة في التنا ואתם תקימו מהאורב מוצע המכסן וגא עלי
זנה الفاعل وهو اسم المكان مثل וילכו אל המארב ואסמי
ايضا ארב*) ואما וישם אותו אורב فهو اسم הכמיין نفسه
והורשתם את העיר قرص ז[א]מ[א] مثل והורשתם את כל יושבי הארץ
העירו את העיר אשעל ומתלה ויצת אש בציון ונקח בנמשח אלפים
איש قد قال אולא ויבחר יהושע שלשים אלף איש גבורי החיל וישלחם
לילה وقال וילכו אל המארב וישבו בן בית אל ובין העי מים לעיר (sic)
وكذلك قال عن حاوילی וישם אותם אורב בן ביתאל ובין העי
מים לעיר فلعل التوفيق بين القولين ان هذه الخمسة الاف من
جملة الثلاثين الف جعلهم اقرب الي المدينة
لينظرو الحال عن قريب فيبادرو ثم يتبعوهم
الباقيون וישמו העם את כל המיתה אשר מפפון לעיר אשר ענה

المكان וחבוא היה כמו ארב *) In marg. al. man.:

مزيدة لا معني لها وقد بينا مثله في ما تقدم
وَأَمَّا عَقَبًا مِمَّنْ لَعِيرٌ طرفه يعني طرف العسكر أي أنهم احتاطوا
(احتمأمو. cod.) بالبلد من جهة الشمال الي جهة الغرب
هو إقْلَ عَمُو لَمُوْعِدْ وقت الميعاد وَيَنْبَغُو يَهُوشَعُ وَقَلَّ يَشْرَأَلُ بمعني
ويذهبوا أي انكسرو وانطردوا بين يديهم وهو انفعال مستقبل من
اصل نغع وكذلك ويوعكو (*) الذي هو انفعالا (sic) من اوعك ومعناه
المناداة والحشد ومثله في معني المناداة ويوعك ويأمر בנינוה אֲשֶׁר
چلوي مكتوب بعير لعل هكذا كان يقرأها أولا البعض فلما
كان تسمية الموضع ابيض واطهر فصار يقرأ ما هو اكثر اشتهارا
وبيانا وَيَنْبَغُو مِمَّنْ لَعِيرٌ انخلعو عن البلد أي بعدوا عنها نكوا בכידון
אֲשֶׁר בְּיָדָךְ قيل رمح واسمي كذلك لكون به ياتي التعس
للعدو مثل لعينو يראو كيدو وَيَنْبَغُو يَهُوشَعُ ويُلْبَدُوּהָ ملكوها עלה לשון
העיר השמיונה تغايي مثل عريم גדולות ובצורות בשמים ويريد به
العلو والارتفاع مثل يفحح ווי לך את אוצרו הטוב את השמים الذي
هو استعارة ومجاز ולא הנה כהם ידים לנום הנה ונהה يريد ולא هو
להם ידים وشرحه لم تبغ لهم يدين أي لم تبغ لهم حيلة
ولا عمل وقيل لم يبق لهم مكان يهربو اليه من ויד תהיה לך
מחוץ למחנה ויהיו לישראל בקנה אלה מנה ואלה מנה أي صارو في
الوسط بين جملة عسكر ישראל وبين الكمين الذي كمن لهم
منهم כל עולם הל מרפג ضاهر ومنه על הר גבוה וחלול אן יבנה
יהושע لفظ مستأنف في معني ماضي (sic) مثل אז
ישיר משה وقيل ان ذلك بحسب الان الحاضر الذي
لا ينقسم وهو الزمان المتوسط بين الماضي والمستأنف
فكلان منه يفوت اول باول والاشارة عن الاتي بعده وذلك
محصل علي الدوام كلما اشير الي ان من الانات انقضا

כל העם مستقبل מן נועק : In marg. al. man. *)

قوله لمعنى אשר لا يلمدو احمكم לעשות וז' وقد بينا في الجزء الاول
ان مثل هذا עוד ארכעים יום ונינוה נהפכת ואנש בשריطة
مخدوفة وغير ذلك ايضا ויאמרו קל הנשיאים אל
כל העדה יאנחנו נשבענו להם ביוי אלהי ישראל ועתה לא נכל לנגוע
בהם قيل ان ليس تمنعهم من القتل لاجل اليمين نفسها لان
اليمين كانت علي ظن مغلوط اى كان القول
ان كان كما قلتم انكم من غير هذه البلاد والا
فاليمين مفسوخة لكنهم امتنعوا من ذلك لاجل حلول השם
عند اوموت העולם الذى لا يعرفو سر الامر فيظنوا ان
ישראל יבגוז عندهم الايمان الكاذبة والنص فلا ينتص
بهذا لقوله ולא יהיה עלינו קצף על השבועה אשר נשבענו להם فصح
ان التحرى من جهة نفس اليمين لا عما يصدر عنها
بالعرض من ظن الغير הונד הונד לעבדיך الاول مصدر مما
لم يسم فاعله والثاني فعل ماض منه ונירא מאד לנפשתינו
يريد على نفسתינו مثل אמר לי אחי הוא ויתנים יהושע ביום ההוא
لذلك اسميو נחונים وكان حقه נחונים لكن لاختلاطهم
باللויים اللذين اسميو נחונים לאהרון ולבניו خشي ان يقع مع طول
الايام الالتباس والاشتباه فغيرت الاسمية وقيل
נחונים ويسمو ايضا גבעונים نسبة الي גבעון بلدهم
وهاولاي الان موجودين في بعض بلاد الشام وقد اختلطو مع
الכהנים ويدعو הכהונה لكنهم مشهورين באדני צדק מלך ירושלים
في التوراة ملכי צדק والاقرب ان الاسمية واحدة مثل פרעה
ואבימלך الذى كل من تولا الموضوع اسمي بذلك الاسم
וארון ומלך واحد واليا في الاسمين زائدة مثل בני אחינו אל
חמשה הגלגלה بمعنى אל הגלגל وقد بينا ذلك وامثاله في
صدر الكتاب אל פרך ידך מעבדיך بمعنى لا تتخلا عنا זו בידך
בתמים يريد انهم لكن المواعيد الالهية ان ولا تنتقص فهي

مفعولة واجبة مع كونها بعد في حيز الامكان ولانها لم تخرج
الي الفعل ولا برزت للحس لكن ذلك الامكان بالنسبة لنا
واما بالنسبة للحق تع فلا امكان بقي في ما
وعد به بل هو واجب ومن هذا يجوز للانبياء ان يخبروا عن
الكايين في المستأنف بلفظ الماضي مثل وشكن اسرائيل במח שמעו
לעמים ירגון وغيرها مما بيناه في الكلليات ויהימים וי
اهامهم واكسرهم ومعناه القا الرعب في قلوبهم الذي
يوجب لهم الكسر والانتزاع ومثله ויהם ויו אח סיסרא ויהם אח
מחנה מצרים وتشديد الميم لاندغام المثل ان الميم
الاخيرة ضمير الجمع بموثرד ביה חורון هو מעלה בית חורון
المذكور لكن ذلك باعتبارين كما تقدم في مثله انه
حدرة للنازل وعقبة للطالع בְּבָנִים גדולה מן השמים برد
كبير جليل مثل الذي وقع في מצרים او قريب منه
ومن هذا شرحوا ابني אלגביש حجارة برد لان تراه ذكر
אבנים גדולה מן השמים ثم شرحها في تمام הפסוק وقال
רבים אשר מתו באבני הברד מאשר הרגו בני ישראל בחרב אז ليس في
الجو حجارة كلما يجمد من الابخرة ويتكاثف*) (علي ما نبين في
آخر التحاليل من مواد المتكونات في الجو والاثار العلوية في
مزمور הללויה כי טוב זמרה אלהינו שמש בְּגִבְעוֹן דום استعير السكوت
للقوف عن الحركة لان السكوت ايضا وقوفا عن الكلام
وقد استعير ايضا الوقوف للسكوت כי עמדו לא ענו עוד وقوله
בגבעון ובמק אילון ليس هما موضعين مختلفين لوقوف النيرين
بل اسم المدينة المقصودة كان גבעון ولمק אילון موضع
الوقیعة اقر تحجير الناس كثيرا في هذه القصة وحق لهم

*) ויחבאבף Cod.

ذلك فان امرها عويص وهو وان كان داخلا في جملة المعجزات*) المنصوصة لم يتعدا التأثير فيها ان يكون في الموخودات السفلية اعني ما دون فلك القمر من الاستقصات والمنتكونات منها واما الموجودات العلوية اعني الافلاك والكواكب فلا ولا تعترض برجوع لآل המעלות לחזקה علي يد שלוחه غلس فانه معني اخر لا يشبه هذا بوجه ولم يكن (sic) ثم ذكر لا للكواكب ولا للافلاك سوى للآل الذي هو امر عرضي كما سنشير الي ذلك في موضعه בלוח 167 ونقول فيه ما سمعناه وتغيير الاعراض ليس كتغيير الجوهر وهذا خافي لمن يفهم وان كانت الحركات كلها اعراض فالمتحرك نفسه ليس هو عرض ومبدا تلك الحركة عظيم جدا لا سيما ووقوف الشمس ليس بثبات قرصها نفسه عن الحركة فان الكواكب مبداها (cod. 7476) في الافلاكها والحركة للفلك لا للكواكب ولا بوقوف الفلك الخاص بها فقط فان حركة ذلك الفلك الخاصة به هي التي تقطع بها الشمس الفلك في السنة الشمسية واما الحركة اليومية فيها للفلك التاسع وهو اعظم الافلاك واعلاها واسرعها حركة وهو الذي يحركها جميعها بالقسر هذه الحركة اليومية تبع لحركته وكل ذلك محقق مبرهن في الكتب الموضوعة فيه ولا شك ان الحركة اليومية هي المقصودة ههنا بالسكون لان العلة ان يطول النهار حتي يدركون فيه שלال اعداهم ذلك قول لا 105 110 111 فيلزمه وقوف الشمس وقوف ساير الكواكب وكذلك قال 110 111 112 113 114 115 وذلك لوقوف الفلك التاسع من حركته التي بها انتظام جميع اجزا العالم علي ما هو عليه

فليس فيها ما يماثله في العظمة وذلك :صح In marg. *)
ان جميع المعجزات

وفي ذلك جملة العالم لا محالة لكن باعتبار جريان طبيعة الوجود المستقرة وهذا ليس كذلك كما سيبين ولولا ان هذا المعجز مشهور في الملة بالتواتر لكان يسوغ تاويل هذه النصوص علي انها استعارة وتغايي في بلوغ الامل في النصره بان يقال ان مقصد *וישאל* عليه الش لم يكن وقوف الشمس وطول النهار حقيقة بل انما مراده ان يبلغوا *וישראל* مرادهم في الاعداء قبل الغروب وعبر عن ذلك كوقوف الكواكب وطول النهار لانهم اذا بلغوا بدعايه في نهارهم ذاك ما لا يبلغ مثله في يومين كان كأنهم قد رجع لهم النهار الواحد نهارين متصلين ثم جا راة المدون علي ذلك في قوله *וידם השמש וג* ويستدل علي ذلك بوجوده منها قوله *שמש בגדעון דום וירח* *בלמק אילון* ولا حاجة بهم الي وقوف القمر في النهار مع وقوف الشمس حتي يعين في الطلب ومنها قوله *ולא אין* *לבוأ* *כיום* *חמים* فان معني *ולא אין* انه لم يجر ولم يسرع في الحركة مثل *ואין* *ברגלים* *חוטא* واصله من *והנוגשים* *אצים* الذي هو لازين صاغطين وهذا يدل علي البطو في الحركة لا علي السكون فقوله *ולא אין* بعد قوله *ויעמד* قد كان يفهم منه ان المطلوب غير الوقوف وغير البطو وان قوله *כיום* *חמים* يكاف التشبيه يعني به انه صار عندهم نهارهم ذاك كنهار كامل اي كاطول يوم يكون من ايام الصيف لعظيم النصر والظفر وخب الاعداء وقتلهم وتقصي اثارهم وضو النهار بعد ثابت كما قصد *והושע* *גالس* ومنها قوله *ולא היה* *כיום* *ההוא* *לפניו* *ואחריו* *לשמוע* *יו* *בקול* *איש* *כי* *יו* *נלחם* *לישראל* الذي انما قصد به التغايي في عظمة النصره المذكورة لانه ان اخذ علي مدلول ظاهر الفاظه من غير استعارة وتغايي فما الذي يقال في اجابة *אליהו* *بنزول* *النار* وامتناع المطر حسب ارادته واجابة *שמואל* *بنزول*

المطر في غير زمانه وبالجملة ساير معجزات الانبيا واتمام مقاصدهم في ما يدعون به لا سيما معجزات موشه ربيנו غالس واستجابة دعاية ايضا لانه داخل تحت قوله لپנוو الذي يعمه مع من قبله من الانبيا فهو اذا تغايي في استعظام النصره والمغوثه الحاصله بوساطة יהושע وذلك انه اجتمع في تلك الوقيعه كبرا ممالك الاقليم وعساكرهم ولم يفدهم شي بالعناية الالهية الشاملة לשלאל بنفس יהושע غل الش والمراد تبين عظمة יהושע لا انه اعظم من ساير الانبيا خصوصا משה רבינו غالس تعالي الله فكما استعير هذا في تعظيمه كذلك استعير الاول في تعظيم النصره الواقعة بدعايه وكان يجعل ذلك من نمط ساير استعارات الانبيا في امر الافلاك والكواكب (*) والدول والممالك ونصره قوم [خ]ذلان آخرين نأحو قول דבורה הכוכבים ממסלוחם נלחמו עם סיסרא الذي هو استعارة لتعظيم نصرتهم بان الكواكب محاربين عنهم والافلاك معونين لهم علي طريق المثل ونأحو قول ישעיה ג' غالس כי שמים כעשן נלחמו (sic) וג' وقوله וחפרה הלבנה ובושה החמה וג' وقبي ضد ذلك והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהיה שבעתים וג' وايضا הנני בורא שמים חדשים וארץ חדשה وغير ذلك ايضا مما بيناه في الجزء الاول من هذا الكتاب لكن لما كان هذا من المعجزات المشهورة في الملة كما قلنا وقد بينا وجه عظمتها عن جميعها فلا بد من تبين انه ليس ممتنع بحسب اعتقادنا وذلك انا معشر المتشريعين في شريعة משה רבינו ורבן שלכל הנביאים עזיש נענقد ان العالم مחדثا احدثه الله تع بعد العدم المحض لمجرد مشيته وان كانت مشيته الكريمة

*) In marg.: عن الحروب

ليست متجردة ولا متغيبية ان ليست غير ذاتة المقدسة
وعلي هذا تكون المعجزات جميعها ممكنة بل وانتقاص
الوجود جميعه عما هو عليه ممكن ايضا فانه كما شا
وجوده بعد العدم ولا تغيير يلزمه (*) ايضا وانما جعل
ذلك عندنا ممتنعاً مع اعتقاد الحدوث شهادة النصوص
الصريحة النبوية بتأكيدہ كما بين الامام المعظم ربيנו مשה أولاً
في كتاب دلالة الحايين جميع هذه المعاني الشريفة باعظم
بيان فالجواب اذا بحسب ذلك عن هذا معجز انه كما شا ان
يكون انتظام الوجود علي ما هو عليه بدوام حركة الفلك
كذلك سبق في مشيئة ان يثبت ذلك بدون تلك الحركة
عند مقارنة سبب اخر وليست ارادة متجددة اصلاً نحو قول
שלמה غ' الش ואין כל חדש חחת השמש يعني في نفس الامر وان
كان قد يكون חדש بالقياس اليه انما قد يجوز
ان يقال ان الحركة لم تبطل بالجملة بل حصل فيها ابداً
اوجب طول النهار كمقدار بلوغ المطلوب بدليل ولا אין لبوا
الا ان ذلك لا يفيدنا غير قوة امكان ثبات النظام فقط (** فما
بيناه اذا هو اولي ما يعتقد فاعتباره (פאעלחברה cod.) بعين
الاستنبصار لعله يقرب اليك ما عسر علي غيرك واما التحقيق في
امر المعجزات فلا وصول اليه حتي يتم الله تع
وعده لنا بمشاهدتها ومشاهدة اصحابها والاعتدا
بانوارهم واخر الحقايق عنهم شباهها من الفاظهم فحينئذ
تسطع انوار الحف وتعلن به السن الخلق نحو قول [ل] تع
ולא ולמדו עוד איש את רעהו ואיש את אחיו לאמר דעו את יוי כי כולם
ידעו אותי למקמנם ועד גדולם הלא היא פה'קה על ס'קר ה'ישר' قيل

كذلك قد يكون في المشية [ان] يعدم : صح *In marg.* *)
بعد الوجود ولا تغيير يلزمه

כמא בינא אד נסא *In marg.* : **)

انه كتاب مبسوط كان لهم في معاني هذه الاسفار ونحوها
مثل سفر دברי הימים وهو مرتب علي نسق ونظام لا تتعدى
فيه قصة حتي تستوثقا ولا يقدم فيه ذكر شي علي
ما سبقه بالزمان ولذلك سمي سفر הישר ولذلك يحال عليه في
استيفاف الامور وهو يشير بقوله הלא הי (sic) כחוכה عن القصة
المذكورة او عن تمام ما قاله יהושע حينئذ من الدعا كما قال
في ما رثي به דוד غ الشس שאול ויהונתן הנה כחוכה על ספר הישר
ולא הנה ביום ההוא לפניו (sic) ואחריו يجوز ان يكون هذا
القول تغايبي وليس المراد به التحقيق وانما هو
استعارة في عظم درجة יהושע غ الشس كما تقدم
ويجوز ايضا ان يكون معناه تحقيقا بحسب
المطلوب لكنه لم يصرح بذلك اي انه لم يكن مثل ذلك
المنهار في ان يطلب بشري من الله مثل هذا المطلوب فيجيبه
وليس يلزم من ذلك ان يكون יהושע اعظم من باقي الانبيا
فان المعجز ليس ينفع لتبيين مرتبة النبي بالقياس الي غيره
وانما ينفع لحاجة تدعي اليه في وقته **במקרה**
منفعلين وكان حقه **קמעות** البسا وزن **קראים** לפני המלך
فاتي בשבא لاندراج الكلام استخفافا **גלו** **אננים** גדולה
دخرجو من **וגלו** **אח האבן** وهو من ذوات المثليين **ונקתם** **אדם**
فعل مشتق من **אב** اي تتبععون اثرهم وتقطعون
المتأخرين منهم ومثله **ויזב** **בך** كل הנחשלים **אחרך** **ומשרידיהם**
שרדו **מהם** تفلتو ومثله **שריד** **ופליט** **לא** **חרץ** **לפני** **ישׁאל** **לאיש** **אח**
לשוננו **اللام** في **לאיש** مزيدة والمعني لم يحرك احد لسانه بين
يديهم فكيف يده لشدة الزرع الذي يقع في
قلوبهم منهم والمستقبل منه **לא** **חרץ** **כלב** **לשוננו** وهي مبالغة اي
حتي الحيوان الذي يزعق علي من يستغربه بالطبع وهو
لا يعقل ولا يشعر لم يزرهم فكيف من ملي قلبه

الرعب والفرع והקלכוא אהו אלהא במעני אשר مثل וכל החקדיש שמואל
הרואה העיר החוללה والالف مزידה עלי ما بان في الكلديات
ועל יהושע וכל ישראל עמו מעגלונה חברונה אלהא في מעגלונה مزידה
لم تزد معني مثل הימה הגדול ומثله في هذا المكان
ايضا לדכירה ולמלכה ולعل ذلك عندهم تفخيما للاسم
واما הריו في חברונה فقد يقال انها عوض אל كما بان في
الجزو الاول והשפלה והאשרות مصبات الاودية التي بين
الودية والجبال تحبب فيها السيول وחרגום שפך הרשן
בית מושד קטמה (sic) ונכאו ונחני יהדיו אל מו מירום להלחם עם ישראל
هو المسمي اليوم مרון وهو عين ما ويحكا ان الها يتزايد فيه
للحجاج في السنين بعد ان يكون يابس وتراه
كان موجود في الزمان المتقدم لكن لم يذكر له قط هذا
المعجز ولا غيره ועד משרפה מים הכמות وهي اعين
تنبع ما حار من معني שרף באש لان الابخرة التي
تنهل منها تلك الاعين ابخرة كبريتية محرقة حارة وهي في
بلاد الاغوار المستفلة كثير مثل حمات طبرية وغيرها
وهي مشهورة عند اهل تلك البلاد בקعة منפה
المشرفة ولعلها بقعة مبسوطة ممتدة يرى فيها من بعد
لكون لم يكن فيها جبل ولا وعر يمنع البصر عن المبصر
וולתו חזור לבדה שרף هي قيسارية מן הדר החלק מן معני
איש חלק وهو صفة والمعني جبل اجرد لا نبات فيه
وصاحب الחרגום جعله من معني חלק הארץ* وليس له معني
כי מואח ויו דניה לחרק את לבם לקרה המלקמה את ישראל למען החרימים
اي ان ذلك تسبيب الاهي لاتلافهم لان مدتهم كانت
كملت وما كان بقي يمكن بقاها كما قيل
قبل تلك المدة כי לא שלים עון המורי מן עונה (sic) فلو سالمو

מן טורא פלוגא *

ישראל ואזעוהם לשלמו לכן المشية الالهية سابقة
في دمارهم فلم يكن وجه في تليين قلوبهم للمسالمة
كان ذلك امر طبيعي في الوجود ونسب للاله (sic) لكونه
خالق الطبيعة ومجرى الامور علي ما سبق في حكمته ان لا
يكون الا كذلك وقوله لבלחי היוז לחם חונה معناه حتي
لا تكون لهم رحمة اي حتي لا يرحمون من معني
ولأ حנם ونער لأ יחון وهو من ذوات المثליين والكامل اولي
يحق יי לבאות وقيل من מ[ע]מי חן اي ليلا يسالموهم فيحصل
لهم عندهم حظوة ومحبة ثم بين ان لم يكن المقصد
سوى دمارهم كما امر الله مשה فقال כי למען השמידם כאשר צוה
יי וג' اي حوוק לבם كان למען השמידם והארץ שקפה ממלכותה استقرت
כל גלילות הפלשתים افساليمهم وقيل اغوار والחרגום قال تחומי
פלשתאי מן השיחור אשר על פני מצרים هي المنزلة التي تسمى
السوادة (?) وهي اول حد الشام وحد ارض مصر والشارحين قالوا انه
النيل تبع للחרגום الذي يشرحه نيلום واظن انهم لم يرو البلاد
ولم يعلموا ان ثمر مكان يسما بهذا الاسم وقيل في רמיה מה לך
לדרך מצרים לשחות מו שיחור ומה לך לדרך אשר לשחות מו נהר
فدل ان שיחור في الطريف الي مصر كما ان פרת في الطريف
الي الموصل ونيل مصر ليس هو في الطريف اليها من الشام
והארץ הנקלה לעל הגבלי نسبة للارض والا فالها في הארץ כאלהا
في הארון הברית وقد تقدم القول فيه وكذلك ايضا قوا
נחצי השקט הקנשה الهאת في השבת وفي המנשה زائدة لان
مضاف الي معرفة لا يحتاج تعريف والاسم العلم لا يعرف
وان كان المراد النسبة فحقه המנשי עמו הראובני והנדי
לקחו נחלקם تفدير هذا القول ليبيين معناه هكذا
כי חציו האחד לקחו נחלקם עם הראובני והנדי يعني ان النصف الاخر
من שבת מנשה لكونه لم يذكر في النص מן הראובני והנדי

الجبابرة الاقوية (sic) المتعافيين من رفاها وضده رفايم كل يكمو
الموتى المنحليين من معني החזק הוא הרפה ای الذي قد
تحللو وعدمو لا يرجعو נסיבִי סיוון المختارين والمنتسبين من
ואני נסבתי מלכו ואתָ בלעם כֵן בעזר הקוסם ענא מרח בן אדراكא
ومعالمه ودعواه كلها من جهة الكهانة والنجامة لا من
جهة نبوة ووحى الاهی وقول החזרה عنه נאום שמע אמרו אל
יודע רעה עליון וְגוֹ עו חכאית אقاله ودعواه لا اخبار بحقیقة
אמרه مثل (מאל. cod.) اخبار החזרה באוایل פרעה בנصהא עלי
מא قالها לא اخبار بحقیقة (בקוקה. cod.) תלכ الافוایل
مثل מי יוי אשר אשמע בקולו ומثل אל חוסף ראות פני וְגוֹ וסאיר
אقاله واحواله وكذلك לכן ואבימלך وغيرهم وهذا بین ونرى
النص قد صرح به وما علمت تعلق من ساواه במשה רבינו
حتى قال בישראל לא קם אבל באומות העולם קם ומנרו בלעם באי
شي تعلق لان خيط العنكبوت اقوى من هذا ولو اعتبرت
الوصوص حق الاعتبار ظهر الحف הקנו בני ישראל בקרב אל חלליהם
يريد עם חלליהם אלה אשר נחל משה ثقيل متعدي الي مفعولين
ولو لا الحال كان مشددا המסוי את לך העם אזבו مثل
אחינו המסו את לבבנו لكنه معتل اللام من בדמותו ערשו אמסה
واتو به علي وزن السرياني في قوله اشחיו חמרא وهو
مجاز علي جبن القلب وكذلك ونשמع וימס לבבנו كما
بيننا في موضعه כי מלאכה אחריו יין תבעתה וכملت ארדתה
הנה הקניה יין אותי באשר דבר لانه وعد حينئذ بالحياة
الي حين دخول الارض وباعطاه الانحלה كما قال ועברי
כלב עקב היתה רוח אחרת עמו וימלא אחרי והביאותיו וְגוֹ אולי יין אותי
והנרשמים اسقط الفعل وهو مكتسج مثل اولו יעזור יין אותי
או יהיה אותי או יחזק אותי وما اشبه ذلك גי'א (sic) כֵן הַנֶּסֶם אָסֵר
شاخص كان هذا الواو له وقد اختصر כן وقيل גי'א הנם مثل

לוט אחיו יריד בן אחיו חנמאל דודי יריד בן דודי وغير هما
וְהָאֵר הַגְּבוּל חַד וְרַסַּם מִן יַחֲרָחוּ בְשַׂרְדּ וּבִמְחֻגָּה יַחֲרָחוּ מִעֵן מִי
נִפְחָח (sic) פֶּתַח לְכוּנֵה מִצָּף וַיֹּאמֶר כָּלֵב אֶשֶׁר יָבֵה אֵת קִרְיָה
סֶפֶר וּלְבָרָה וְנִתְּוִי לוֹ אֵת עֶבֶקָה בְּתוֹ לְאִישָׁה וַיִּלְבְּדָה עֲתַנְיָאֵל בֶּן קָנוּ אָחִי
כָּלֵב וַיִּתֵּן לוֹ אֵת עֶבֶקָה בְּתוֹ לְאִישָׁה כְּוֹלֵה אָחִי כְּלָב שֶׁמֶט לְעַתְנִיָּאֵל
فيكون هذا زيادة تأكيد علي ما تضمن النقل من
ان زيخة (sic) بنت الاح حلال وايضا ان النص لم يذكرها
مع الاعراض وكل ما لم يتعين تحريمه فهو حلال وتري
هذا النص دل علي زواجه ومن يري تحريمها بحسب ما
يخطر له بقياسه يقل ان אחי כלב عن קנו فيكون עתניאל
بن اخيه لا اخوه فيا لبيت شعري كيف ينسب شخص
الي اخيه حتي يقال כלב הקנוי وقيل انه جدهم والجميع
منسوبين اليه קנו אבו יפנה וכלב בן יפנה וְהִסְיָהוּ לְשִׂאֵל מֵאֵת אָבִיהָ
שָׂדָה וְהַצְנִחַ מֵעַל הַחֲמוֹר [...] בִּי אֶרֶץ הַנֶּגֶב בְּתַקְנִי וְנִחַסָּה לִי גְלוּתָ מוֹם
هذه القصة مكررة في اول سفر شوفטים وهناك نشرح الفاظها
אֶשֶׁר לָלַךְ אֶשְׂרָוֶד גַּנְבֵיהָ מִתַּל וְהַאֲחֻנוֹת רֹעוֹת עַל יְדֵיהֶם וּפִי
עורא ועל ידו החזיק כמה נבין ثم וְרָגַם תְּקַדֹּל וְגְבוּל מִכְּתוּב
הגבול בبا וيقرا הגדול وانما كتب הגבול لانه حد ארץ ישראל
وقوله بعده וגבול فهو اسم مكان ولعله المسمي גבל ואعله
והגבלים وجملة اسما البلاد المذكورة يمكن انها تسمية ישראל
ويمكن انها اسمها قبل ישראל ولعل كانت بلغات اخرى فنقلوا
معانيها باللغة العبرانية كما قيل عن بعضها מוסבות שם או ان
الاسما لم تكن عبرانية محضة بل متقاربة للعبراني كما نرى
اليوم اللغة العبرانية والعربية والسريانية متقاربات الاشتقاق
والتصريف واللفظ لقرب مزاج اهلها لقربهم في الاقليم ومن نظر
يسير من العلم الطبيعي يفهم هذا וְאֵת הַיְבוּסִי וַיְשִׁבֵי יְרוּשָׁלַיִם
قوله וישובי بحسب المعني للقبيلة او يريד זאת היבוסים واسقطت

الميم مثل معوسيم رموني الرودر عمي الحاحي علي ما بينا في
الكليات لذلك قال لا يكلو لهوريشم ولم يقل لهوريشو
ونفلو حجلي منقشة عسرة اذا اعتبرنا بني منشا عند قسمة الارض
وجدناهم ستة وهم ابيعور والحلك واهريال وشبم وحفر وشميدع وقال
عنا عشرة والذي يظهر من النص يبارز النظر ان بنو زلفحد اجرين
ماجري اعمامهم الذين لكل منهم منسفا فاخذن خمسة اسهم
لقوله بي بنو منشا نحلوا نحلوا بنو يشير الي بنو زلفحد
وهذا غير صحيح لان بنو زلفحد انما اخذن بطريق الارث لقوله
تع وهعبرت انا نحلنا ابيون لهن ولا يمكن ان تكون نحلنا ابيون
وحده مثل نحلنا جميع اعمامه (sic) الخمسة ولو اضيف اليه سهم
حفر ابيه ايضا واعلم ان الاولين الا اختلفو في ذلك
واحسن راي نتج لهم انهم قالوا ان بنو زلفحد اخذن
خمسة اسهم وشرحها ان زلفحد له نصيب بكونه
من يوزاوا مزاريم ونصيب لانه كان בכور وان حفر ابيه
كان ايضا בכور له نصيبان صارت اربعة وان كان
لحفر ابن ومات وورثه صارت خمسة وبقي من ابيه
حفر خمسة الجملة عشرة وعلي هذا التقدير يكون
نايب زلفحد وحده مثل نايب بقية الخمس منسفا وهذا
عجب فانه يلزم اذا كانت القسمة علي يوزاوا مزاريم
ان يكون حكمه [يا] لواحد من اولاد هاولاي المذكورين
اعني بقية اعداد الشكنا المعدودين موزاوا مزاريم حكم
زلفحد وهم ليس يخلو ايضا من ان يكون فيهم בכורות
فكيف يخص زلفحد وابيه نايبان مع الاصول دونهم
وايضا فان البكور انما له في سنين في ما يرثه مع ابوته
من سهم ابيه لا ان يخصه بنفسه سهمان غير ما يخص
ابيه وربما كان علي هذا والد البكور غير בכور فياخذ
الولد مثل ما ياخذ ابيه والذي يظهر لي ان القسمة انما

תקסם אולא עלי המשפחות ולכן למה כן סהם
חפר הזי הו סהם ללפחד קסר עלי בנתה אלחמס וסהם
בקיة המשפחות אלחמס קסר איضا اول קסمة עלי خمسة
جمعت القسمتان فقييل عشرة لان المقصود انما هو تعريف
كون بنات لالפחד اخذن اسهما في النحلا لا كمية ما
اخذن والله اعلم ويؤشدي منهدو ونونوؤه شلشة הנפח احسن
المقول فية ان يفسر اقاليم وقيل ان مثله يפה נוח
מוש כל הארץ فانه يذهب الي مدح بلد الشام او انه احسن
الاقاليم واشرفها وكذلك لنופת (sic) דור בן אבינדב כל נפת דור
ובנפות דור כלها اقاليم وكذلك قال المترجم وبפلكي (sic)
דור وكذلك שלשת הנפת חלוא פלכין ויואל הנפחני לשכה בארץ הזוח
امعن وادام مثل ויואל משה הנה נא הואלתי עלי ما تقدم معناه
واما وיואל ללכת כי לא נסה فمعني اخر نبينه في موضعه
יודברו בני יוסף את יהושע לאמר מדוע נתתה לי נתלה גורל אהרן וחקל
אהרן ואני עם רב قيل انهم طالبوه بنصيب הכורה التي انتقلت
من راوبך اليه وهو قول يعقوب لיוסף ואני נתתי לך שכם אחד על
אחוך אשר לקחתי מוד האמרי בחרבי ובקשתי لفظ מאض עלי ما علمه
بالنبوة انه سيكون اي اذا ظفر الله اولادي المسميين
باسمي واخذو بلاد الامري فيكون لיוסף فيها نصيبين
وقد بينا في ما تقدم علي اي وجه تذكر الاتبيا ما يستأنف
بلفظ ما قد مضى وثمر ولفظ שכם في هذا الفسוק معناه نציב
او جزو وكذا قال المترجم حולק חד יתיר על אחד ומثله דרך
ירצחו שכמה اي يطلبو نصيبهم بسيفك الدم او الفتك ومثل
ולעברו (sic) שכם אחד اي جمع واحد ونصيب واحد ولا ينصاف
اليه سواء ואני עם רב עד אשר עד כה ברבני יי עד الثانية مزيدة
לא معني لها والتقدير ואני עם רב עד אשר כה ברבני יי اي بمقدار
ما بارك الله فينا وיראת לך שם בארץ הפרזי معناه اختيار وتمييز

وتخصيص ومثله **ויד ברא** ולولا **לרא** לكان مشدداً **כי אין לך** הר
אפרים ضيف عليك وانست فيه مضبوط **לא וקצא** לנו **ההר** لا يتيسر
لنا فتحه لان اللذين فيه شديدي الايد عظيمي القوة ولهم مواكبا (*)
بالحديد قوة وثباتا فاجابهم النبي **כי חוריש** את הכנעני כי רכב
ברזל לו כי חזק הוא **قال انكم** ستقرضونهم وترثو مكانهم
وعلي انهم كهذه الصفة **וְרִיחֵי לָבָם** גִּזְרָל פֶּה לִפְנֵי ווי מענא רמי
وطرح مثل **ירה** בים وقيل عن هذا المعني ايضا **ופה** **אשליך** לכם
גורל לפני ווי בשולה **תר** **قال** في امضا هذا الفعل **וישלך** לחם יהושע
גורל **فتثبت** ان **ירה** **והשליך** **واحد** **והאר** **הגבול** **חד** **ורסר** **מן**
יחארהו **בשרד** **وقد** **تقدم** **مثله** **ויצא** **גבול** **בני** **דן** **מחם** **וגעלו** **בני** **דן**
וילחמו **עם** **לשם** **וילבדו** **אוהה** **قد** **علمت** **ان** **مثل** **עזה** **الميم** **التي**
في **محم** **قد** **يكون** **بمعني** **מן** **مثل** **מחם** **ומחמונם** **وقد** **قدمنا** **منه**
كثير **وتكون** **بمعني** **אكثر** **מן** **כית** **וכית** **مثل** **שמון** **ששון**
מחבירך **אוי** **אكثر** **منهم** **واما** **ههنا** **فمعناه** **اقل** **מן** **מقدار** **ما** **يجب**
لهم **או** **ان** **تقديره** **מעט** **מחם** **לذلك** **اتبعه** **ויעלו** **וילחמו**
את **תמנה** **סרח** **מقلوب** **מן** **חרם** **كما** **يقول** **في** **ספר** **שופטים** **עنها**
בגבול **נחלתו** **בחמנת** **חרם** **ועו** **مثل** **תسمיתهم** **עין** **שמש** **(שמוס. cod.)**
ובית **שמש** **لان** **الشمس** **تسمى** **חרם** **האולמאר** **לחרם** **ולא** **זרח**
وكذلك **בחרם** **ובא** **החרסה** **מכה** **נפש** **בשננה** **בכלי** **דעת** **בغير** **قصد**
منه **ولا** **شعور** **مثل** **המעתיק** **חרים** **ולא** **ידעו** **למר** **ישערו**
עד **עמדו** **לפני** **העדה** **למשפט** **עד** **מות** **הכהן** **הגדול** **מענא** **או** **עד** **מות**
يعني **עד** **עמדו** **ان** **صح** **عند** **בית** **דון** **انه** **ليس** **شוגג** **كما**
ادعي **או** **עד** **מות** **הכהן** **ان** **صح** **ذلك** **והשיבו** **אותו** **אל** **עיר** **מקלטו**
كما **شرح** **في** **التوراة** **כי** **להם** **הנה** **תגורל** **ראשונה** **מکتוב**
بالف **الالف** **للتبينية** **(ללחנביה. cod.)** **علي** **الاصل** **كما**

*) *In marg.*: מראקיא נא

כתבו ראש באלף פסارت האלף כאנהא אצל ואליוא לאجل
אלחרק الذى هو דאל على יוד كما بينا ביידי הענוק الوאו بدل
الالف الساكن بين النون والقوف في הענק وفي הענקים نלמד
وهو بنىة اخرى וינח יוי להם מסבית هذا متعدي اى اقرهم
واراحهم من كل عدو واما ונח בכל גבול מצרים فذاتي
اى انه استقر وكذلك قيل في ונח ביום השביעי كانه قال
وينח לעולמו او لזمنه اى اقر الموجودات على حالها وطبايعها
من غير نقص ولا زيادة ولا تغيير مستمر ولا خلو
יהושע עם אחיהם בעבר הנדון ומה هو مكتوب موعב במيم
وقد علمت انهم يعوضو الباء بالميم وبالعكس لانهما من حروف
בנחה مثل והנוחר בבשר ובלחם وغيرها مما ذكرناه بנקדים רבים
שוכו אל אלהיכם ובמקנה רב מאוד בקסף ובנה ונה ונה ונה
נקדים عامة للمال من عقار واثاث التي تسمى قول الاوائل
נקדים شيش لآدم اחריות وנקדים שאון لآدم اחריות واما المواشي
فربما كانت منفصلة منها لانفصاله هنا وبمקנה רב מאוד بواو
عطف على ما تقدم واما قوله בכסף وבוהב ובנחשת وغير ذلك فهو
تفصيل للנקדים المذكورة اولا وفي السرياني هو لالوش نקדים (sic)
ربما كان معناه علم لما يملكه الشخص ويكون شرحه نهب
المال او يكون خاص للذهب والفضة المتعامل بها اى
المصروبة سكة فيكون شرحه جناية المال لان الجناية
اخص من النهب مוכח גדול למראה اى كبير الشكل في المنظر
واما معني عظمه فلا لانه لم يعمل لتقريب ولا لعبادة غير تذكار
لما جرى حسب אל (sic) תושבענו היום הנה يريد אל יושענו لانهم
يعتدوا على الحق تع كما قالوا واما לעשות עליו זכור
שלמים ויי הוא יבקש ואם לא מדאנה מדאנה עשינו את זאת معناه
الاعتناء بحمل الهم مثل וראג לנו اى انا ما فعلنا هذا سوا

לכוננו אגתמינא עלי מא יזול אליה אמר اولדנא مع اولדکم
חלילה לנו ממונו למרוד ביוי المعني يقوم بغير مومنو فهي
انا مزيدة او ان فية اضرار حوץ محذوف ويكون تقديره
חלילה לנו וחוץ ממונו למרוד ביוי אי חاشא נחסן عن ذلك بل
الخارج عنا او غيرنا يفعلہ او העלקם אה בני ישראל מנד יוי מן
افتہ ועقوبתہ مثل הנה יד יוי הויה במק[נד] והיחה יד יוי בכם
ובאבותיכם ויזרכו אליהם בני ישראל מענה ויברכו בני ישראל את האלהים
אי سبحوه ومدحوه ושכروه ולא אמרו לעלה עליהם לעינה אי למ
יהמו עלי מא עמו בה פי امرهم ויקראו בני ראובן ויבנו נד
למזבח כי עד הוא בינוחינו אי אנהם סמוה باسم ידל עלי ذلك
واشهارا و[עلا]نا فسر السبب الموجب لهم لبنائته
لكي يزول عنهم ما توهموه فيهم ولعل تقديره
ויקראו למזבח עד כי עד הוא וג הוא יהדקם מפניכם והוריש אותם מלפניכם
اصل חוריש فعل ماض فرده الواو مستأنف مثل יהדפם ومثله והוריש
יוי את כל הגוים האלה לבלקי סוד ממונו مصدر وكذلك לבלתי בוא
בגוים וקשם אלהיהם לא תוכירו ולא תשביעו יכתמל ان يكون
متعديا اي لا تذكرها ولا تستخلفو بها غيركم ولا عابديها
ايضا كانه قال و[ال] (sic) تשביעו את עובדיהם בשמם ويجوز
ان يكون غير متعدي فيكون مثل ולא تשבעו איש אחד منكم
ידקף אלה لاتصال الكلام واندراجہ نقل الحولم الذي في
איכה ודוף אחד אלה אלי קמין חמף وسقطت واو المد وهكذا
العادة دايمًا ولشتمت בעديهم متصاعف اللام من شوت לסום اي
يصيرو كالاسواط والمجالب في اجنابكم ولعنينים בעיניכם اشواك
مثل צנים פחים בדרך עקש יריד ופחים وهو السبايك المحمية
من וירקעו את פחי החוב واستעير للصواعف ימטר על רשעים פחים
ثم شرح معناه اش وغفريه وقيل انه جمع فح الذي هو الفخ مثل

טמנו פח לי והנה אנוכי הולך היום בדרך כל הארץ לیس יריד יום
מעין (מעין) بل זמן מתקרב مثل ביום ההוא יצאו מים חיים ביום
ההוא יהיה מובח לזוי ביום ההוא יהיה ישראל שלישיה וכדלכ סאיר
المواعيد (אלמועיד. *cod.*) כלמא قيل بיום ההוא معناه ذلك
الزمان مثل בימים ההים (*sic*) לא נפל מןנו דרך אחד في موضع
זהם لانه יעוד אלי כל הדברים הטובים וארבה את רעו מכתוב
וארב مثل ואעש بحذف الها الذي اصلها ואעשה לכ[נ] וארב
ثقیلة علي اللسان فردوها في القراء[ة] الي اصلها ואגוף את
מפרים באשר עשיתי בקרב אי כמה علمתם או ראיתם صنعی
בינهم וזון נקם אנדגמת في الجیم ואחר הוצאתי אתכם
ثم اخرجتکم مثل [אחר] ובנית ביהך קדמו שרים אחר נגנים אי
المنشدين ثم المطربين ونسب منقول בנייהם וזין המפרים
ישיר אלי אלעזר الذي حال ביניהם וביין ישראל ليلة بات
الفريقان علي البحر الذي عنه قال ויהי הענן והחשך
ויאר את הלילה ולא קרב זה אל זה כל הלילה ואביא אתכם كان ثم
من يقرأها ואביאה لذلك كتبت ואבאה بها وهذا
الكتاب والקרי ما يضطرنا لذكره بان فيه معني متغير
غير مدلوله بل لاجل ما ذكرنا منه يسير في اول الكتاب
وما أمكن حصر الجميع ثم ففي بعض المواضع
نسب علي السبب الموجب له ليكون اتمام
وسياقة ودليل لما ذكرناه ثم محمل لان كثير ما تتحير
الناس في ذلك فيقولون اناهم مصدر يمكن ان يكون حقه
التشديد لولا الرا من بنية وبرد فيكون وزنه يدر يدرني זה وهو
الاقرب ويمكن ان يكون مصدر فعل خفيف وزن שמור תשמרון ומثله
אורו אורו ישביה مصدر أيضا وكذلك שמוע אשמע مصدر وزن
ברך ושמור وانما احتيج لحركة واو المد في שמוע علي حكم

ניחוח שחוח ואשבاعיה لاجل الاحرف الحلقية كما بينا ذلك في
اول الكتاب **וְאֶשְׁלַח לְפָנֵיכֶם אֵת הַצְּרָעָה** قيل انه حيوان طائر
مسموم من جنس الزنابير والحمميس **أَلَّا** يسمو الزنابير كذلك
دبش ذرעים وقيل فنا وويا وقيل مرض اكل مقرح من جنس
الجذام المتقرح تتساقط منه الاعضا فيهلك الانسان بتهرى
اعصابه واعضاه والاقرب عندي انه الهيبنة والزرع الذي
اوقعه في قلوبهم فانكسرو به يشتق من **لَا**
تعرزون **وَلَا** توراو **مَاه** علي طريق تقلب الاحرف وهو
معني قوله **تَع** **أَت** ايمتو **أَسْلَاح** **لَفَنَد** **وَأَمَن** **لָكֶם** **أَرْم** **أֶשֶׁר** **لَا** **يָנֶעֱם**
כָּה يريد **ינעם** مثل **בניחם** لكونه لما كان يخاطب
الشعب **جَاز** ذلك او انه مثل **שני** **האנשים** **וחצפנו** **כמה**
بيننا **יַעֲקֹב** **יִרְאוּ** **אֵת** **יְי** **מִתְל** **יִרְאוּ** **אֵת** **יְי** **קִדְשׁוֹ** **וְחֻמֵּיהָ** **יִרְאוּ** **בַחֲרֹק**
تحت اليهود **واسكان** **الرا** **وتسحريك** **الالف** **بشورق** **وزن**
שפכו **לפניו** **לבכם** **لكن** **الانوا** **الالف** **واسقطوها** **من** **اللفظ**
وابقوها **في** **الخط** **لتدل** **علي** **الاصل** **فاجرى** **ماجري**
ذوات **الها** **اعني** **بנו** **قنو** **وقيل** **ان** **ذلك** **لانه** **خشي** **من** **التباسه**
بיראו **الذي** **هو** **مستقبل** **من** **معني** **ראה** **فغيرو** **حركته**
للافصال **بين** **المعنيين** **אֶשֶׁר** **מַעֲבָר** **הַמַּעֲבָר** **מִכְתוּב** **בְּעֵבֶר** **צַד**
المتقدم **الذي** **يقرا** **בעبر** **وهو** **مكتوب** **בעبر** **وذلك** **لان** **الوجهين**
جايزين **لا** **חוכלו** **לעבוד** **את** **יְי** **כי** **אלהים** **קדשים** **הוא** **עذا** **التكثير**
في **الاهים** **קדשים** **تعظيم** **لا** **تكثير** **عدد** **ومثله** **את** **אשר** **כבר**
עשוהו **ישמוח** **ישראל** **בעשו** **אם** **ארנו** **יתן** **לו** **אשה** **אלהים** **ראיתי** **עלים**
מן **הארץ** **كما** **بيننا** **وقو** **لا** **חוכלו** **לעבוד** **וד** **ليس** **جزم** **حتم**
وانما **هو** **بمعني** **ان** **عبادة** **الله** **تَع** **ليست** **كعبادة**
الاصنام **الذي** **يمكن** **معها** **كل** **قبيل** **لقنعهم** **بالركوع**
والسجود **فقط** **واما** **عبادة** **الله** **فليس** **كذلك** **فانه** **شديد**

العقاب عظيم التقصي لا يغفر الذنب الا بعد العقوبة او باثر التوبة الخالصة الحقيقية وهذا علي سبيل التفريص لهم لئلا تنزل اقدامهم في ترك طاعة الله يسروا آية آلهي הנָּךְ אֲשֶׁר בְּקִרְבְּכֶם يحتمل انها امنام فضة وذهب كسبوعها من البلاد ومن الامر الذين ملكوهم وسبوعهم وقتلوهم ويحتمل انه امرهم بحبيص ارا كانوا يعتقدوها مما تعلموه او سمعوه من الامر من طلسمات واستنبيال روحانيات وتكهنات وسابير ما نهت الشريعة عنه من ذلك باجمال مثل ولاا حلوا بحقوق الهوي وبتفصيل مثل معونن ومنحش ومنكشف وحوبر وغير ذلك من سيرهم וַיִּקְרָא יְהוָה אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּסֵפֶר הַתּוֹרָה אֱלֹהִים لا يمكن ان يكتب في سفر التורה (التوراة cod.) شي زايد علي ما كتبه موسى لقوله لاا حوسف علوي ولاا حنرع مومنو فاذا البا في دسفر بمعني عام باضمار ويحتمل ووضعتهم لئزقه كما وضع موسى سفر التורה لئزق الالارون في قوله لكوح انا سفر التורה הזה وشمحم اوتو مئز ارون كريت وي او يكون وضع هذا المكتوب علي الحجار الذي نصبها ثم كما قال וַיִּקַּח אֲבִיךָ גִּדְוֹלָה וַיְקַיְמֶהָ שָׁם תַּחַת הָאֵלֶּה אֲשֶׁר בְּמִקְדָּשׁ יְיָ וְهַذֶּה אֵלֵּהָ الْمَذْكُورَةُ قيل انها شجرة وانه مثل الالون والكنه واندمر فية الساكن الذي في حاتم الاله ولا اعلم ما معني هذه الشجرة في الموقدش وخاصة مع تحريم الشرع ذلك لاا حنرع لك اشره كل عي وئ لان هذا كان من جملة سير عوبري عبودا ورا فما اظن الاله ههنا الا قنطرة وشبهها مثل الالوي وتوموروي (sic) ولعلها شبه حنية او قنطرة مقنطرة في القبلة شبه الهيكل الذي يوضع فيه سفري التوراة و[ان] لم يكن هكذا فلا اعلم له معني هנה האבן הזאת התורה בנו לעדה لطول مدة الاحجار وبتو تحللها

وفسادها لان صورتها قريبة من صورة الاستقص الاصلي الذي اليه
يتحلل ما يتحلل وهو الارض ولذلك ايضا اشهد السماوات والارض
في قو العيودتي بكم هיום אח השמים ואת הארץ وكذلك האווני
השמים וז لان هذه ثابتة موجودة في كل جيل وجيل لذلك قال
ענה כי היא שקועה את כל אמרי יי אשר דבר עמנו והיתה ככם לעדה
اي كما هي الان حاضرة معنا كذلك هي موجودة وحاضرة مع
الاجيال الانية والازمان المستانفة פן הכחשון באלהיכם تنكرون
ربوبيته وتجاهدون اياته בלמנה סרה سيتكرر هذا في
ספר שפטים وقيل هناك בחמנת חרם (סרח. cod.) وهما سوا بتقليب
الاحرف كما تقدم מוצפון להר געש هو مثل רעש كما اسمي
البرق ברק وبوق اعني כמראה הבוק ولعل هذا الجبل كان حصلت
فيه زلزلة وفساخته او شقت منه شي وبقي فيه علامته فكان
يسمي بذلك العرض [מ] عرض له وقد قيل וחגעש וחרעש הארץ
وهو معني واحد בקלקה השדה قطعة ونصيب وחרגום
شرح חקלא وهو مقلوب منه במאה קשיטה فسر فيه مائة
نعجة وقيل دانق كما قالت الاوائل בכדכי הים קורין למעה
קשיטה لפרושי כמאה קשיטה ויהיו לגני יוסף לגילה يريد וחיה لان
الضمير عن שכם البلد نفسها او عن חלקה השדה المشترية
من בני חמור ابي שכם وان كان ضمير ויהיו عن עצמות יוסף
المتقدمين الذكر وهو بعيد فيكون تقديرة
ויהיו בנחל בני יוסף اي دفنو ثم في נחלחרם وبقيو ولم
ينقلو الي موضع اخر كما يقال انه نقل الي חברון ואלון
כן אהרן מה فعل ماض واصله מוח בצרי تحت الواو لولا الاعتلال
لانه من باب فعل בצري واسم الميت ايضا מוח مثل الماضي
كما كان והדרחה (sic) פני זקן כי זקן יצחק الماضي אשר נהן
לו حقه נחנה לו عن הגבעה المذكورة التي وقعت في

سهمه من الارض التي وعد الله اسرائيل بحوزها ووقتي لهم
بجميع مواعيده الحسنه كما قال لهم יהושע غالس
לא נפל דבר אחד מכל הדברים הטובים אשר דבר יי אלהיכם עליכם
فكذلك يثبت لنا ايضا ما اوعدنا به من اعدتنا الي اوطاننا
سارين بمغوثته فرحين بنصرتة كقوله תג ופרוי (sic) יי ושובן ובאו ציון
ברנה ושמחת עולם על ראשם ששון ושמחה ישגו ונסו יגון ואנחה

כמל ספר יהושע בעזרת שדי

Handwritten text in a cursive script, likely a list or account. The text is written in a dark ink on aged paper. It appears to be a list of items or transactions, possibly related to a business or household account. The script is dense and somewhat difficult to decipher due to its cursive nature and the fading of the ink.

Handwritten text in a cursive script, continuing the list or account. The text is written in a dark ink on aged paper. It appears to be a list of items or transactions, possibly related to a business or household account. The script is dense and somewhat difficult to decipher due to its cursive nature and the fading of the ink.

Tachum...
Handwritten text at the bottom of the page, possibly a signature or a date. The text is written in a dark ink on aged paper. It appears to be a list of items or transactions, possibly related to a business or household account. The script is dense and somewhat difficult to decipher due to its cursive nature and the fading of the ink.

ידיו ממאזיזים לעפר לפני שר לולבים מחמיצוה לעליון
 לא לאנול ושר ליהתי יתקק עברהסין מלקה מסע
 לאזימאר מתקק על גרפימת מעמק ענין יוסר
 וליפת לחרו על הנסדסמן מתלמא לאן קתלה
 על לואור למגיד מקדבראן במקן ב לימאע מן ליל
 מת מן עע וקע צגוד עקדה כלן מתמאע מן ליל
 בלדס מקדס מגה אעיה יענה דפארק חקיקה
 מרגל

חתל וגם מענה חותי כתיבי דמ ורו מן מצל אמונו
 או מן ומנה מסתעמלו עק בכל כרבה וכל דעא ופלבראין
 ותרין מיצא כמעני תפחת ורוזיס מעל ונאמן בידן
 דנה ונקר כשל דהית בעל מסמאנר בככול לאון
 וקצאר וקצאר על שינתה כנארהין שדה קולהין
 קול למרו מע עאר ביז הכיזה קול עכ עסדה כקע
 זאר כשלל ורו כמנופארמה כשל על מלמל עמ רוח
 כחרף לראתכספוקד וצדח זארה ית שינתה

ח
 אכח